EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 29. 1. 2026
COM(2026) 40 final

SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV

o priebežnom hodnotení programu Colníctvo pre spoluprácu v colnej oblasti na obdobie 2021 – 2027

{SWD(2026) 20 final}

1. Úvod

Colná únia EÚ, ktorá patrí do výlučnej právomoci Európskej únie a opiera sa o Colný kódex Únie[1] (CKÚ), je kľúčovým pilierom jednotného trhu. Zaručuje voľný obeh tovaru v rámci colného územia EÚ, pričom sa uplatňuje jednotný colný sadzobník a harmonizované pravidlá na vonkajších hraniciach. V CKÚ, ktorý bol prijatý v roku 2013 a postupne sa zavádza od roku 2016, sa stanovuje rámec pre plne elektronické colné prostredie bez dokladov v papierovej forme a jednotné uplatňovanie colných predpisov vo všetkých členských štátoch. Naplnenie tejto vízie si vyžaduje nielen vykonávanie na vnútroštátnej úrovni, ale aj značné spoločné investície do rozsiahlych európskych elektronických systémov, spoločných pracovných metód a odbornej prípravy, aby sa zabezpečilo, že colné správy budú fungovať bez problémov ako jeden celok. Špecializovaným nástrojom na poskytovanie tejto podpory je program Colníctvo. Združuje zdroje a odborné znalosti s cieľom udržať fungovanie colnej únie v kontexte rastúceho objemu obchodu, nových technológií a meniacich sa geopolitických tlakov.

Program Colníctvo na obdobie 2021 – 2027, ktorý je upravený nariadením (EÚ) 2021/444, je prebiehajúci program spolupráce EÚ v oblasti colníctva, ktorý sa vykonáva v rokoch 2021 až 2027. Jeho cieľom je podporovať colnú úniu EÚ a zúčastnené colné orgány, aby konali ako celok pri ochrane finančných a hospodárskych záujmov Únie a jej členských štátov, zaisťovaní bezpečnosti a ochrany v rámci Únie a ochrane Únie pred nekalým a nelegálnym obchodom a súčasne uľahčovali zákonnú obchodnú činnosť. Program podporuje vypracúvanie a jednotné vykonávanie colných predpisov a colnej politiky v celej Európe; spoluprácu medzi colnými orgánmi; budovanie administratívnych a IT kapacít vrátane odbornej spôsobilosti a odbornej prípravy personálu, ako aj vývoj a prevádzku európskych elektronických systémov, a inováciu v oblasti colnej politiky.

Rozpočet programu na roky 2021 až 2027, teda na obdobie súčasného viacročného finančného rámca (VFR), je 950 miliónov EUR. V porovnaní s predchádzajúcim programom Colníctvo 2020 (523 miliónov EUR) je rozpočet súčasného programu takmer dvojnásobný. Odráža to rozsah digitalizácie a operačné ambície v rámci aktuálneho VFR týkajúce sa vykonávania CKÚ, pričom plné vykonávanie pracovného programu CKÚ sa má dokončiť najneskôr do 31. decembra 2025. Toto financovanie umožňuje vývoj pokročilých elektronických systémov, ktoré zefektívňujú colné procesy, posilňujú bezpečnosť jednotného trhu EÚ a pripravujú colné orgány, aby mohli lepšie reagovať na nové výzvy v oblasti globálneho obchodu.

Prevažná časť rozpočtu (viac ako 90 %) je vyčlenená na vývoj a údržbu spoločných komponentov európskych elektronických systémov, ktoré boli vytvorené na úrovni Únie a sú k dispozícii všetkým členským štátom. Tieto komponenty umožňujú efektívne vykonávanie colnej únie a účinnú vzájomnú spoluprácu colných orgánov členských štátov. Systémy sú navrhnuté tak, aby vytvárali bezproblémové a bezpečné elektronické prostredie na výmenu údajov medzi colnými orgánmi navzájom a medzi nimi a hospodárskymi subjektmi, ako aj na zabezpečenie spoľahlivého riadenia rizík.

[1] Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 952/2013, ktorým sa ustanovuje Colný kódex Únie.

Zvyšná časť rozpočtu je určená na podporu spoločných aktivít a činností v oblasti odbornej spôsobilosti personálu. Tie posilňujú operačnú schopnosť a výkonnosť národných colných správ a pomáhajú im spolupracovať a vymieňať si poznatky. Podpora sa poskytuje najmä na projektovú spoluprácu, odbornú prípravu, pracovné skupiny, semináre a workshopy, pracovné návštevy a odborné tímy, t. j. štruktúrovanú spoluprácu medzi rôznym počtom zúčastnených členských štátov so záujmom o určitú tému. Odborná príprava je k dispozícii na vzdelávacom portáli EÚ pre clá a dane (označovanom aj ako systém riadenia vzdelávania, ďalej len „LMS“).

2. Zistenia vyplývajúce z priebežného hodnotenia

V tejto správe sa uvádzajú zistenia vyplývajúce z priebežného hodnotenia programu Colníctvo na obdobie 2021 – 2027 podľa článku 14 nariadenia (EÚ) 2021/444. Správa vychádza z pracovného dokumentu útvarov Komisie, v ktorom sa podrobne skúma doterajšie vykonávanie a výkonnosť programu Colníctvo (2021 – 2024). V priebežnom hodnotení sa uplatňujú kritériá lepšej právnej regulácie na posúdenie účinnosti, efektívnosti, súdržnosti, pridanej hodnoty EÚ a relevantnosti programu. Jasne sa zameriava na spoločné komponenty európskych elektronických systémov, ale obsahuje aj aktualizáciu analýzy spoločných aktivít, ktorá sa uskutočnila v predchádzajúcich štúdiách. Zameriava sa na nové aspekty súčasného programu, ako sú činnosti súvisiace s budovaním kapacít a spoločnou odbornou prípravou, ako aj inovačné činnosti. Súčasťou analýzy je aj téma odborných tímov, keďže tieto činnosti sú novšie ako iné spoločné aktivity zavedené v rámci programu Colníctvo 2020.

Z metodického hľadiska je priebežné hodnotenie kombináciou ukazovateľov rámca pre monitorovanie a hodnotenie na úrovni portfólia s hĺbkovými poznatkami z výskumu prípadových štúdií o spoločných komponentoch európskych elektronických systémov. Dopĺňa ho cielený a všeobecný výskum pokrývajúci celý rozsah podpory programu. Tento prístup odráža zásadu proporcionality vzhľadom na to, že na európske elektronické systémy sa vynakladá najväčší podiel výdavkov, a riešia sa ním medzery v dôkazoch z predchádzajúcich cyklov hodnotenia. Boli vypracované štyri samostatné prípadové štúdie, ktorých predmetom sú konkrétne európske elektronické systémy, a prípadová štúdia o systéme LMS:

- **nový systém kontroly dovozu EÚ (ICS2)**, ktorý podporuje úsilie o zaistenie bezpečnosti a ochrany Únie prostredníctvom včasného zberu a analýzy informácií o tovare vstupujúcom do EÚ s cieľom identifikovať potenciálne vysokorizikové zásielky,
- **systém vyvinutý na účely dôkazu o statuse Únie (PoUS)**, ktorého cieľom je zjednotiť postupy v celej EÚ a prispieť k vytvoreniu konzistentnejšieho, harmonizovanejšieho, a tým aj zjednodušeného procesu súvisiaceho s colným statusom tovaru Únie,
- **nový systém EÚ pre centralizované colné konanie pre dovoz (EU CCI)**, ktorý umožňuje dôveryhodným obchodníkom s oprávnením v systéme CCI podávať colné vyhlásenia v jednom členskom štáte EÚ, zatiaľ čo tovar sa fyzicky predkladá na colné konanie v inom členskom štáte. Týmto spôsobom sa uľahčuje obchod a zároveň podporuje účinné riadenie rizík a spoločný mechanizmus colných kontrol a zabezpečuje sa riadny výber ciel a iných poplatkov,

- **digitalizácia nových kontrol dovozu tovaru kultúrnej hodnoty (ICG)** vrátane digitálnej spolupráce s colnými orgánmi prostredníctvom prostredia centrálneho elektronického priečinka EÚ pre colníctvo. Keďže tento systém (s príslušnými kontrolami) mal byť zavedený až 28. júna 2025, táto prípadová štúdia sa zameriava na manažérsky prístup k vývoju systému ICG,
- prípadová štúdia o systéme **LMS** bola vypracovaná s cieľom poskytnúť analýzu nákladov a prínosov tohto nového portálu, pričom sa vychádzalo z prieskumu medzi používateľmi, prieskumu Skupiny na podporu odbornej prípravy, ktorý predtým realizovalo Generálne riaditeľstvo pre dane a colnú úniu (GR TAXUD), rozhovorov s úradníkmi GR TAXUD a úradníkmi členských štátov zodpovednými za odbornú prípravu a zo sekundárneho výskumu.

Práca na zbere údajov pre celkové posúdenie programu bola koncipovaná tak, aby bola komplexná a zároveň uprednostňovala primárny výskum kľúčových otázok. Zahŕňala sekundárny výskum (okrem iného aj údajov z rámca pre monitorovanie a hodnotenie), cielené rozhovory so zainteresovanými stranami vrátane úradníkov Európskej komisie, úradníkov colnej správy a hospodárskych subjektov a prieskum medzi národnými colnými orgánmi.

2.1. Účinnosť

Podpora programu Colníctvo pre **spoločné komponenty európskych elektronických systémov** zásadným spôsobom prispieva k vykonávaniu colnej politiky EÚ a k pokroku pri zavádzaní systémov CKÚ pred termínom v roku 2025. Potvrdzuje to aj priebežné hodnotenie. Za osobitnú zmienku stojí pokrok v prebiehajúcom zavádzaní systému ICS2, ktorý je dôležitý z rozpočtového hľadiska a už prispel k bezpečnosti a ochrane Únie tým, že sa pomocou neho zaistilo viac rizikového tovaru. Tento komplexný projekt vyvinutý na centrálnej úrovni sa vyznačoval vysokou mierou technickej náročnosti a sprevádzali ho určité problémy, ale jeho úspech je dobrým znamením pre budúce iniciatívy pod vedením Komisie. V priebežnom hodnotení sa opätovne potvrdzuje význam podpory programu pre európske elektronické systémy, ale zároveň sa konštatuje, že v prípade niektorých novších systémov, ako sú PoUS a EU CCI, členské štáty čelia oneskoreniam pri vývoji vnútroštátnych komponentov a ich pripájaní k centrálnemu systému.

Spoločné aktivity financované z programu naďalej prinášajú dobré výsledky. Tieto aktivity predstavujú ľudský rozmer programu. Podporujú nadväzovanie kontaktov, zodpovednosť za výzvy a príležitosti na vzdelávanie. Okrem toho zabezpečujú konzistentnú odbornú prípravu v celej EÚ, uľahčujú výmenu osvedčených postupov a podporujú spoločné riešenia. Odborné tímy sa osvedčili pri poskytovaní príležitostí na spoluprácu medzi Komisiou a národnými colnými orgánmi a slúžia ako platformy na združovanie odborných znalostí na uskutočnenie úloh v konkrétnych oblastiach alebo na vykonávanie operatívnych činností.

Nový systém **LMS**, ktorý bol spustený v roku 2021, úspešne nahradil predchádzajúci rozdrobený prístup, keď boli činnosti odbornej prípravy rozptýlené na viacerých webových sídlach. Používatelia oceňujú, že všetky aktivity nájdu na jednom portáli a že portál má funkcie, ktoré sú všeobecne vysoko hodnotené. Zvýšila sa tak pravdepodobnosť, že štátni úradníci absolvujú dostupné kurzy. V súčasnosti je k dispozícii dostatok údajov o trendoch v používaní,

čo umožňuje zvážiť stanovenie cieľov a spôsoby ďalšieho rozvoja cieľovej skupiny. To zahŕňa aj riešenie problémov, ktorým čelia členské štáty pri rastúcom využívaní tejto funkcie, a to tým, že sa im umožní prepojiť ich vlastné systémy riadenia vzdelávania priamo so systémom LMS.

Aktuálnou iteráciou programu sa zaviedla **inovácia** ako konkrétny cieľ a druh akcie, ktorej cieľom je vygenerovať nové aktivity v reakcii na vznikajúce výzvy. Pôvodné očakávania sa zatiaľ nenaplnili. Dôvodom je čas potrebný na začlenenie tohto nového konkrétneho cieľa a na vymedzenie koncepcie inovácie a oprávnených aktivít. K väčšiemu pokroku by mohlo prispieť cielené vedenie, ktoré by podnietilo príslušné aktivity alebo vytvorilo synergie s inou podporou EÚ v tejto oblasti.

2.2. Efektívnosť

V priebežnom hodnotení sa použil kontrafaktuálny prístup na posúdenie nákladovej efektívnosti troch posudzovaných **európskych elektronických systémov**: ICS2, PoUS a EU CCI. Zistilo sa, že prístup použitý pri vývoji týchto systémov bol nákladovo efektívnejší ako možné alternatívy, ktoré by si vyžadovali viac finančných a ľudských zdrojov na vnútroštátnej úrovni. Národné colné správy a zainteresované strany z odvetvia dobre prijali vedúce postavenie Komisie, pričom väčšina neefektívností vyplývala z decentralizovaných aspektov európskych elektronických systémov. V spätnej väzbe z odvetvia sa zdôraznil význam komunikácie ústretovej k podnikom, ktorá uľahčuje včasné dodržiavanie predpisov, najmä v prípade zložitých projektov. Takisto sa zdôraznila potreba jasných časových rámcov pre zavádzanie systémov, ktoré by umožnili postupné alebo etapové zavádzanie v prípade zložitých systémov. Hoci ešte neboli zavedené kontroly v rámci systému ICG, proces vývoja bol členskými štátmi dobre prijatý a osvedčený postup zahŕňal opätovné použitie existujúceho modulu vyvinutého Generálnym riaditeľstvom pre zdravie a bezpečnosť potravín (GR SANTE).

Z priebežného hodnotenia vyplynulo, že **spoločné aktivity** sú vo všeobecnosti oceňované a prínosné. Členské štáty sa však nezapájajú do odborných tímov tak aktívne, ako by mohli. Majú problémy s kapacitami, ktoré im bránia v aktívnej účasti, a administratívna záťaž je obzvlášť výrazná pre tých, ktorí zastávajú vedúce funkcie. To vedie k neochote členských štátov ujať sa týchto funkcií.

Pri priebežnom hodnotení sa vo veľkej miere vychádzalo z ukazovateľov uvedených v prílohe II k nariadeniu (EÚ) 2021/444 o programe, v doplňujúcom delegovanom akte[2] a v súvisiacom pracovnom dokumente útvarov Komisie o **rámci pre monitorovanie a hodnotenie**[3]. Nový rámec uplatňovaný od roku 2021 sa v porovnaní so svojím predchodcom výrazne zlepšil. Stále však nie je optimálny, pokiaľ ide o to, aké údaje sa zbierajú a ako sa potom používajú. Čiastočne je to spôsobené tým, že rámec pre monitorovanie a hodnotenie je napriek poslednej vlne zjednodušovania stále trochu ťažkopádny, keďže obsahuje približne 40 podrobných ukazovateľov.

[2] Delegované nariadenie Komisie (EÚ) 2022/2565, ktorým sa dopĺňa nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/444 o ustanovenia o vytvorení rámca pre monitorovanie a hodnotenie.
[3] SWD(2023) 24 final.

2.3. Súdržnosť

Novinkou v súčasnom programovom období bolo zavedenie **Nástroja finančnej podpory na vybavenie na colné kontroly**[4] (na inom právnom základe). Tento nástroj podporuje nákup vybavenia na colné kontroly, aby colné orgány mohli vykonávať sofistikovanejšie a dôslednejšie colné kontroly. Program Colníctvo dopĺňa tento nový nástroj tým, že zlepšuje znalosti úradníkov o dostupných technológiách a o tom, ako ich čo najlepšie používať. Prostriedkom na dosiahnutie tohto cieľa je poskytnutie fóra na výmenu poznatkov a zdieľanie osvedčených postupov. Vzhľadom na rastúci počet úloh, ktoré colné orgány vykonávajú v rámci colnej kontroly (najmä v súvislosti so zákazmi a obmedzeniami pohybu tovaru cez vonkajšie hranice), je čoraz dôležitejšie, aby bola podpora programu v súlade s ďalšími nástrojmi, napríklad aj sesterským programom, ktorý riadi GR TAXUD a zaoberá sa realizáciou daňovej politiky (**program Fiscalis**[5]), a Nástrojom finančnej podpory na vybavenie na colné kontroly. Priebežné hodnotenie obsahuje dôkazy o jednoznačných synergiách a komplementárnosti programu s programom Fiscalis aj Nástrojom finančnej podpory na vybavenie na colné kontroly. Jedným z príkladov je portál systému LMS, ktorý je vďaka novému spoločnému portálu lepšie zosúladený so systémom Fiscalis. Portál systému LMS sa používa aj na odbornú prípravu týkajúcu sa vybavenia na colné kontroly. Formálne a neformálne mechanizmy zabezpečujú súdržnosť medzi programami Colníctvo a Fiscalis a podporujú ich vzájomnú spoluprácu. Patria sem zosúladené prístupy/zásady a postupy riadenia programu, napr. harmonizované operačné príručky, spoločné vzory a spoločné stretnutia národných koordinátorov programov Colníctvo a Fiscalis.

Rovnako ako v prípade predchádzajúceho programu bola zabezpečená súdržnosť súčasného programu s ostatnými relevantnými nástrojmi, čo si však vyžaduje neustále aktívne úsilie a nemalo by sa považovať za samozrejmosť. Najmä vzhľadom na špecifický cieľ podpory inovácií v oblasti colnej politiky by sa mohli lepšie využiť synergie s programom **Horizont Európa**[6]. Možné synergie by sa mohli využiť aj prostredníctvom Nástroja technickej podpory[7].

2.4. Pridaná hodnota EÚ

Kontrafaktuálne analýzy použité v priebežnom hodnotení umožňujú na základe dôkazov preukázať pridanú hodnotu úlohy EÚ pri účinnejšom a efektívnejšom dosahovaní cieľov programu. V prípade systému ICS2 z dôkazov vyplýva, že centralizovaný prístup je dva- až štyrikrát nákladovo efektívnejší ako alternatívny prístup. Získaná spätná väzba týkajúca sa systému PoUS potvrdzuje, že v oboch testovaných kontrafaktuálnych scenároch by bolo celkové finančné zaťaženie štátnych rozpočtov výrazne vyššie ako v prípade hybridného systému, t. j. modelu s centrálnym systémom vyvinutým Komisiou a voliteľnými pripojeniami (pre fázy 1 a 2) a povinným pripojením (pre fázu 2), ktoré majú zaviesť členské štáty. Alternatívne možnosti zahŕňajú výrazné zvýšenie investičných nákladov aj nákladov

[4] Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1077, ktorým sa ako súčasť Fondu pre integrované riadenie hraníc zriaďuje nástroj finančnej podpory na vybavenie na colné kontroly.
[5] Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/847, ktorým sa zriaďuje program „Fiscalis“ pre spoluprácu v oblasti zdaňovania.
[6] Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/695, ktorým sa zriaďuje Horizont Európa.
[7] Pozri: https://commission.europa.eu/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/technical-support-instrument/technical-support-instrument-tsi_sk.

súvisiacich s bežnou prevádzkou. Takisto zavedenie nového celoeurópskeho systému, akým je systém EU CCI, umožňuje členským štátom ušetriť náklady. V opačnom prípade, bez spoločných špecifikácií a centrálnych komponentov, by každému členskému štátu vznikli značné náklady v dôsledku potreby udržiavať fragmentované vnútroštátne postupy. To znamená zníženie celkovej konkurencieschopnosti a zvýšenie administratívnej záťaže a nákladov pre národné colné orgány. Ďalším prínosom systému EU CCI je to, že členské štáty vo veľkej miere využívali spoločné špecifikácie systému na budovanie a modernizáciu vnútroštátnych systémov dovozu, vďaka čomu dosiahli úspory nákladov a zvýšenie efektívnosti a zároveň zabezpečili súlad s právnymi predpismi na úrovni EÚ.

Priebežné hodnotenie potvrdzuje, že program Colníctvo dosahuje úspory z rozsahu pri budovaní IT kapacít. Spoločné aktivity poskytujú príležitosti na spoluprácu, komunikáciu a nadväzovanie kontaktov v rámci EÚ. Tieto výsledky by sa nedali dosiahnuť bez zapojenia EÚ a sú nevyhnutné na zabezpečenie harmonizovaného vykonávania colnej politiky EÚ.

Zainteresované strany, s ktorými sa uskutočnili konzultácie, si len ťažko vedeli predstaviť alternatívne spôsoby fungovania a spolupráce, najmä pokiaľ ide o riadenie digitálnych systémov s podporou EÚ a úlohu, ktorú zohrávajú v colnej únii. Bez programu Colníctvo by spolupráca a výmena údajov medzi zúčastnenými krajinami musela byť založená buď na neformálnych a neštruktúrovaných vzťahoch medzi členskými štátmi navzájom a medzi nimi a Komisiou, alebo na formálnych kanáloch a dohodách o reciprocite. To by bolo podstatne zložitejšie a nákladnejšie na realizáciu.

Zavádzanie spoločných komponentov digitálnych systémov na úrovni EÚ prispieva k zmierneniu rôznych výziev, najmä nerovnakej kapacity národných colných správ, pokiaľ ide o dostupnosť IT infraštruktúry a vybavenia; ľudské zdroje a operačné procesy; nejednotný výklad a uplatňovanie príslušných právnych predpisov colnými správami a geografické, administratívne, právne a strategické prekážky spolupráce.

2.5. Relevantnosť

V nadväzujúcich hodnoteniach sa opakovane potvrdilo, že podpora EÚ je pre colnú spoluprácu relevantná. Toto zistenie zostáva všeobecne platné. Súčasný program bol spustený začiatkom roka 2021 počas jednej krízy, konkrétne pandémie COVID-19. Potom prišla eskalácia ďalšej krízy, útočná vojna Ruska proti Ukrajine vo februári 2022. Odvtedy geopolitickú situáciu destabilizovali ďalšie vonkajšie udalosti, ktoré ovplyvnili prácu colných orgánov EÚ. Hoci je veľká časť podpory programu relatívne pevne stanovená (keďže je určená na európske elektronické systémy), reaguje aj na **neočakávané vznikajúce potreby**. Podpora programu sa využila na vypracovanie usmernení na premietnutie bezprecedentných reštriktívnych opatrení (sankcií) uvalených na Rusko a Bielorusko do postupov, ktoré môžu colní úradníci (ktorí sa zvyčajne sankciami takéhoto rozsahu alebo dosahu nezaoberajú) účinne uplatňovať vo svojej každodennej práci. Do programu bola rýchlo zaradená aj Ukrajina ako príjemca. Okrem toho Skupina colných odborníkov pre východnú a juhovýchodnú pozemnú hranicu (CELBET) financovaná z programu Colníctvo a ďalšie akcie programu, ako napríklad cielené pracovné

návštevy, poskytli pomoc členským štátom susediacim s Ukrajinou pri udržiavaní otvorených obchodných ciest Ukrajiny v rámci iniciatívy „koridory solidarity“[8].

Výzvy, ktoré predstavuje **elektronický obchod**, boli identifikované už pred spustením tohto programu a odvtedy sa stále zväčšujú. Tieto výzvy budú zrejme vyžadovať zásadnejšiu zmenu colnej politiky, ako sa navrhuje v rámci colnej reformy EÚ[9]. Po prijatí reformy bude možno potrebné opätovne posúdiť, či je program naďalej relevantný, napríklad v rámci záverečného hodnotenia programu.

3. Získané poznatky

V nasledujúcej časti sa uvádza súbor možných ponaučení a (prípadne) návrhy, ako v nasledujúcich rokoch zlepšiť prebiehajúcu realizáciu programu.

Ponaučenie 1 – o podpore EÚ pre spoločné komponenty digitálnych systémov

Z prípadových štúdií týkajúcich sa štyroch hlavných európskych elektronických systémov vyplýva, ako investície EÚ do spoločných komponentov priniesli hmatateľné prínosy pre fungovanie colnej únie. Dosiahnutie ambícií CKÚ v plánovanom termíne by bolo bez pomoci EÚ nereálne. Z priebežného hodnotenia vyplynulo, že alternatívne scenáre pre skúmané systémy by boli menej účinné a efektívne. Hoci zistenia z týchto prípadov nemožno mechanicky extrapolovať na viac ako 50 európskych elektronických systémov, vybrané systémy ilustrovali rôzne typy problémov. V tomto rozsahu môžu byť získané poznatky širšie uplatniteľné za podobných okolností. Komisia napríklad preukázala, že dokáže úspešne realizovať veľké a komplexné systémy, ako je ICS2. Ako dôležité faktory sa však ukázali postupné zavádzanie, úzka spolupráca so súkromným sektorom a včasná komunikácia so zainteresovanými stranami. Úspešné plnenie pracovného programu CKÚ zároveň závisí aj od národných projektov, ktoré monitoruje Komisia, ale zostávajú pod kontrolou členských štátov. Vzhľadom na súbežné požiadavky na členské štáty a hospodárske subjekty, ktoré sú náročné na zdroje, je v tejto oblasti naďalej potrebná podpora programu. Okrem toho sa v priebežnom hodnotení zistil priestor na ďalšie zlepšenie dialógu s obchodníkmi prostredníctvom poskytovania technického a operačného usmernenia, ktoré by bolo ústretovejšie k podnikom a uľahčilo by záťaž spojenú so zavádzaním nových systémov alebo prechodom na ne.

Ponaučenie 2 – o spoločných aktivitách

Spoločné aktivity zohrávajú významnú úlohu, pretože podporujú ľudský prvok programu Colníctvo. Hoci mnohé aktivity fungujú efektívne, tie s obmedzenou účasťou Komisie niekedy čelia problémom súvisiacim so zodpovednosťou a vedúcou úlohou členských štátov. Preto by bolo vhodné prehodnotiť súčasný prístup k riadeniu týchto aktivít.

Mohli by sa podporiť najmä prostredníctvom zvyšovania informovanosti, aby vyšší manažment národných colných správ lepšie pochopil ich význam, potenciál a prestíž, ktorá by mohla byť spojená s ich vedením (čo je hlavný problém). Ak sa tento model nepodarí prijať v súčasnom programovom období, mohol by sa zvážiť v rámci navrhovanej colnej reformy.

[8] Pozri: https://commission.europa.eu/topics/eu-solidarity-ukraine/eu-assistance-ukraine/eu-ukraine-solidarity-lanes_sk.
[9] COM(2023) 257 final.

Ponaučenie 3 – o systéme riadenia vzdelávania

Hoci systém LMS nepochybne zlepšuje to, čo bolo predtým, niektoré jeho funkcie by sa mohli doladiť a mohli by sa zlepšiť prepojenia so systémami riadenia vzdelávania členských štátov. Mohla by sa tým zvýšiť efektívnosť a maximalizovať návratnosť investícií do zdrojov odbornej prípravy, čím by sa optimalizovali prínosy systému. Teraz, keď systém dosiahol určitý stupeň vyspelosti, existujú tiež príležitosti na stanovenie referenčných hodnôt a cieľov a na rozšírenie okruhu používateľov zo súkromného sektora pre nízkonákladové iniciatívy.

Ponaučenie 4 – o inováciách

Prvé roky programu sa využili na jasnejšie vymedzenie toho, čo sa má chápať ako inovácia v oblasti colnej politiky (na rozdiel od inovácie najmä v oblasti vývoja IT). Vymenovanie špecializovaného „šampióna“ inovácie by mohlo viesť k rýchlejšiemu napredovaniu. Šampión inovácie by bol zodpovedný za podporu kultúry zameranej na inovácie, vedenie príslušných pracovných skupín a spoluprácu s kolegami z GR TAXUD, Generálneho riaditeľstva pre migráciu a vnútorné záležitosti (GR HOME) – útvaru zodpovedného za politické aspekty výskumných a inovačných činností v oblasti civilnej bezpečnosti vrátane riadenia hraníc a colníctva – ako aj Spoločného výskumného centra (JRC) a Generálneho riaditeľstva pre výskum a inováciu (GR RTD). Takisto by sa zapájal do spolupráce s externými partnermi vrátane Kontaktnej skupiny GR TAXUD pre obchod, príslušných výskumných projektov v oblasti colníctva financovaných EÚ v rámci programu Horizont Európa a medzinárodných organizácií, ako je Svetová colná organizácia (WCO), s cieľom zabezpečiť strategické smerovanie a súdržné vedenie pre všetky zainteresované strany.

Ponaučenie 5 – o riadení projektov

Vzhľadom na nedávne výzvy súvisiace s geopolitickým vývojom, vývojom medzinárodného obchodu a pokračujúcou digitalizáciou je potrebné zachovať priestor pre flexibilnú a súdržnú podporu. Keďže väčšina rozpočtu programu je vyčlenená na rozsiahle IT projekty, vzhľadom na možný budúci vývoj by sa mohlo vychádzať z príkladov využívania čo najaktívnejších prístupov k riadeniu projektov, aby sa ešte viac posilnila flexibilita podpory vzhľadom na rýchlo sa meniace potreby.

Ponaučenie 6 – o rámci pre monitorovanie a hodnotenie

Priebežné hodnotenie potvrdzuje, že súčasný rámec je jednoduchší ako jeho predchodca. Stále však uprednostňuje komplexný súbor ukazovateľov pred jednoduchšou verziou, s ktorou by sa ľahšie pracovalo. Aby bol rámec pre monitorovanie a hodnotenie v budúcnosti účinnejší, malo by sa vážne uvažovať nad ďalším znížením počtu ukazovateľov a frekvencie podávania správ. V prípade ukazovateľov týkajúcich sa európskych elektronických systémov by poskytnutie opisov v súlade s cieľmi programu prinieslo zmysluplnejšie poznatky ako len číselné údaje. Niektoré čiastkové ukazovatele môžu mať obmedzenú hodnotu a mohli by sa odstrániť, zatiaľ čo iným by prospelo pravidelné vyhodnocovanie namiesto každoročných prieskumov. Navyše ukazovatele týkajúce sa spoločných aktivít by mohli byť lepšie zosúladené so špecifickými cieľmi programu a druhmi aktivít uvedenými v nariadení o programe Colníctvo alebo v pracovnom programe. Inovácie by sa mohli ilustrovať skôr na konkrétnych prípadových štúdiách než na názoroch z prieskumu.